

YEREL EYLEM GRUPLARI: SALIPAZARI YEREL EYLEM GRUBU DERNEĞİ ÖRNEĞİ

LOCAL ACTIONS GROUPS: SALIPAZARI LOCAL ACTION GROUP ASSOCIATION EXAMPLE

R. Kıvanç ARSLAN,

Ordu Üniversitesi, Sosyal Bilimler MYO, Yönetim ve Organizasyon Bölümü, Ordu, Türkiye
e-mail: kivancarslan@odu.edu.tr; ORCID: 0000-0003-3431-5951

Özet

Yerel Eylem Grubu (YEG), yerel kalkınma süreçlerinde çok aktörlü, katılımcı ve sürdürülebilir bir yaklaşımı esas alan örgütlenme modelidir. YEG'ler, belirli bir coğrafi alanda ikamet eden ya da bu alanda faaliyet yürüten kamu kurumları, özel sektör temsilcileri ve sivil toplum kuruluşlarının gönüllü iş birliğiyle oluşturulan yerel topluluklardır. Bu yapıların temel amacı, yaşadıkları bölgenin sosyal, ekonomik, çevresel ve kültürel kalkınmasını destekleyecek projelerin geliştirilmesi, uygulanması ve izlenmesini sağlamaktır.

Türkiye genelinde 12 ilde toplam 48 adet Yerel Eylem Grubu Derneği kurulmuştur. Bu dernekler, Avrupa Birliği kırsal kalkınma politikaları doğrultusunda, yerel aktörlerin iş birliği ile oluşturulan kalkınma temelli örgütlenmelerdir. Söz konusu 48 dernekten 8'i Samsun ilinde faaliyete geçmiştir. Bu durum, Samsun'un kırsal kalkınma politikalarının uygulanmasında öncü illerden biri olduğunu göstermektedir.

Bu çalışma, Samsun ilinde faaliyet gösteren Yerel Eylem Grubu Dernekleri arasında yer alan Salıpazarı Yerel Eylem Grubu Derneği'nin (SALYEGDER) faaliyetlerini odağına almaktadır. Çalışmanın temel amacı, SALYEGDER tarafından yürütülen projeleri, derneğin örgütsel yapısını ve bu yapının yerel kalkınma süreçlerine sunduğu katkıyı çok boyutlu bir biçimde analiz etmektir. Bu çerçevede, yerel kalkınma stratejilerinin oluşturulması ve uygulanmasında önemli bir rol üstlenen YEG'lerin; yerel halkın karar alma süreçlerine katılımını nasıl teşvik ettikleri, kırsal alandaki sosyal sermayeyi nasıl inşa ettikleri ve bölgesel kalkınma hedeflerine ne ölçüde hizmet ettikleri değerlendirilmiştir. Bu kapsamda Salıpazarı özelinde yürütülen faaliyetler üzerinden, LEADER yaklaşımının yerel düzeydeki yansımaları ve uygulama süreçlerine etkisi tartışmaya açılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yerel Eylem Grubu, Kırsal Kalkınma, Katılımcı Yönetişim, LEADER Yaklaşımı, Salyegder.

Abstract

Local Action Groups (LAGs) are organizational structures based on a multi-actor, participatory and sustainable approach to local development. These groups are formed through the voluntary collaboration of public institutions, private sector representatives, and civil society organizations operating or residing within a specific geographical region. Their primary objective is to plan, implement, and monitor projects that support the social, economic, environmental, and cultural development of their respective regions.

In Turkey, a total of 48 Local Action Group (LAG) Associations have been established across 12 provinces. These associations are community-led development organizations formed in line with the European Union's rural development policies, aiming to promote bottom-up participation and cooperation among local stakeholders. Among the 48 LAGs, 8 have been established in the province of Samsun, highlighting its leading role in the implementation of rural development initiatives.

This study focuses on the activities of the Salıpazarı Local Action Group Association (SALYEGDER), one of the Local Action Group (LAG) associations established in the province of Samsun. The primary aim of the research is to conduct a multidimensional analysis of the projects implemented by SALYEGDER, its organizational structure, and its contribution to local development processes. Within this framework, the study evaluates how LAGs promote community participation in decision-making processes, their role in building social capital in rural areas, and the extent to which they contribute to regional development goals. The activities carried out in Salıpazarı serve as a case through which the local implications and implementation processes of the LEADER approach are critically examined.

Keywords: Local Action Group, Rural Development, Participatory Governance, LEADER Approach, SALYEGDER.

Giriş

Türkiye’de sürdürülebilir tarımın ve kırsal kalkınmanın sağlanabilmesi, kırsal nüfusun ve yerel aktörlerin kalkınma süreçlerine aktif biçimde dâhil edilmesini zorunlu kılmaktadır. Kırsal alanların ekonomik, sosyal ve çevresel potansiyellerinin değerlendirilmesi, yalnızca tarımsal üretimin geliştirilmesini değil, aynı zamanda yaşam kalitesinin artırılmasını ve bölgesel eşitsizliklerin azaltılmasını da hedeflemelidir. Bu çerçevede, bölgesel ve yerel kalkınma politikaları, Türkiye’nin uzun süredir benimsediği Avrupa Birliği (AB) uyum sürecinin temel dinamiklerinden biri olarak öne çıkmaktadır.

2021-2027 programlama döneminde Avrupa Birliği Uyum Politikası’nın beş temel hedefinden biri, "yerel alanların sürdürülebilir ve bütüncül kalkınmasını teşvik etmek" olarak tanımlanmıştır. Bu politika doğrultusunda, kırsal bölgelerdeki kalkınma girişimlerinin yerindenlik (Subsidiarity), katılımcılık ve bütüncül yaklaşım ilkeleri doğrultusunda planlanması teşvik edilmekte; bölgesel kalkınmanın sosyal, ekonomik ve mekânsal boyutlarının bir arada ele alınması amaçlanmaktadır. Türkiye’nin de bu hedeflerle uyumlu şekilde yerel düzeyde sürdürülebilir kalkınma stratejileri geliştirmesi, hem AB ile bütünleşme sürecine katkı sağlamakta hem de kırsalın çok yönlü kalkınmasını mümkün kılmaktadır. Tarım ve kırsal kalkınma politikalarının temel hedefleri; ekonomik, çevresel ve sosyal sürdürülebilirliğin sağlanmasıdır. Bu üç boyutlu yaklaşım, sadece tarımsal üretimin artırılmasını değil, aynı zamanda kırsal alanlarda yaşam kalitesinin yükseltilmesini ve doğal çevrenin korunmasını da içermektedir (FAO, 2014).

Ekonomik sürdürülebilirlik, kırsal kalkınma bağlamında tarım sektörünün rekabet gücünün artırılması, çiftçilerin gelir düzeylerinin iyileştirilmesi ve kırsal ekonominin çeşitlendirilmesini amaçlamaktadır. Bu çerçevede, tarımsal üretimde verimliliğin artırılması, katma değeri yüksek ürünlerin desteklenmesi ve kırsal girişimciliğin teşvik edilmesi ön plana çıkmaktadır (OECD, 2020). Çevresel sürdürülebilirlik ise iklim değişikliği ile mücadeleyi, doğal kaynakların (toprak, su, orman vb.) korunmasını ve biyolojik çeşitliliğin sürdürülmesini temel hedef olarak benimsemektedir. Sürdürülebilir tarım tekniklerinin kullanımı, çevreye duyarlı üretim modelleri ve ekolojik dengeyi gözeten arazi kullanım planlamaları, bu kapsamda değerlendirilmesi gereken önemli uygulamalardır (Altieri & Nicholls, 2017).

Sosyal sürdürülebilirlik ise kırsal toplumların güçlendirilmesi, sosyal eşitliğin sağlanması ve toplumsal kapsayıcılığın artırılması gibi unsurları içermektedir. Bu bağlamda, kadınların, gençlerin ve dezavantajlı grupların kırsal kalkınma süreçlerine aktif katılımı desteklenmeli; temel sosyal hizmetlere erişimleri güvence altına alınmalıdır (ENRD, 2021). Sürdürülebilir tarım ve kırsal kalkınma politikaları, bu üç boyutu bütüncül bir şekilde ele alan entegre yaklaşımlar sayesinde hem ekonomik refahı hem de sosyal adaleti sağlamayı ve doğal çevrenin korunmasını amaçlamaktadır.

Kırsal kalkınma, yalnızca ekonomik büyümeyi hedefleyen bir süreç olmaktan öte; insan, çevre ve doğal kaynakların sürdürülebilir yönetimini temel alan çok boyutlu bir gelişim yaklaşımıdır. Bu bağlamda kırsal alanların kalkınması; kırsal nüfusun yaşam standartlarının yükseltilmesi, sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyinin artırılması ve bölgesel gelişmişliğin sağlanması ile mümkün olabilmektedir (OECD, 2006). Kırsal kalkınma politikalarının başarısı, çevresel sürdürülebilirliği gözetken, insan sağlığını önceleyen, ekonomik olarak verimli ve sosyal olarak yaşanabilir kırsal yapılar oluşturulmasına bağlıdır (Külekçi, 2010). Bu nedenle, kırsal alanlarda bütüncül yaklaşımlar içeren, yerel ihtiyaçlara duyarlı ve uzun vadeli kalkınma stratejilerinin hayata geçirilmesi büyük önem arz etmektedir.

1. LEADER (Liaison Entre Actions de Développement de l'Économie Rurale) YAKLAŞIMI

LEADER terimi, Fransızca “*Liaison Entre Actions de Développement de l'Économie Rurale*” ifadesinin baş harflerinden oluşmaktadır. Bu ifade, İngilizce’ye “*Links Between Actions for the Development of the Rural Economy*” biçiminde çevrilirken, Türkçe’ye “*Kırsal Ekonominin Kalkındırılması İçin Faaliyetler Arasındaki Bağlantılar*” şeklinde aktarılmaktadır. LEADER yaklaşımı, kırsal kalkınmaya yönelik çeşitli faaliyetler arasında bütüncül bir bağlantı kurmayı amaçlayan, yerel aktörlerin iş birliğine dayalı, katılımcı ve aşağıdan yukarıya yönetim modeline dayanan bir kalkınma stratejisidir. LEADER, yerel toplulukların kendi kalkınma süreçlerine aktif katılımını teşvik etmek amacıyla geliştirilmiş yenilikçi bir modeldir. Geleneksel kalkınma stratejileri genellikle ulusal veya bölgesel düzeyde belirlenmekte ve yukarıdan aşağıya bir yaklaşımla uygulanmaktadır. Ancak bu model, yerel alanların özgün ihtiyaçlarını ve potansiyellerini göz ardı edebilmektedir. Buna karşılık, LEADER taban temelli ve alan odaklı bir kalkınma stratejisi sunarak, kırsal kalkınma politikalarının uygulanmasında etkili bir araç olduğunu kanıtlamıştır (European Commission, 2006).

LEADER yaklaşımı, yerel düzeydeki kaynakları, paydaşları, kalkınma fikirlerini ve proje önerilerini bir araya getirerek bütüncül bir yöntem sunar. Bu yaklaşım; kamu sektörü, özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarından temsilcilerin katılımını esas alarak karar alma süreçlerinde yerel katılımı teşvik eder. Bu iş birliği modeli, *Yerel Eylem Grupları (YEG)* adı verilen yapılanmalar aracılığıyla kurumsallaştırılmaktadır. YEG’ler, yerel toplumun farklı kesimlerini bir araya getirerek ortak bir kalkınma vizyonunun hayata geçirilmesini sağlar (Dax & Oedl-Wieser, 2016). LEADER yaklaşımının önemli avantajlarından biri de kamu-özel ortaklıkları ve çok düzeyli yönetim mekanizmaları gibi yapılarla yerel düzeyde etkileşim ve koordinasyonu güçlendirmesidir. Bu unsurlar, bölgesel uyum politikalarının etkinliğini artırmakta ve kırsal alanlarda uzun vadeli, sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşılmasına katkıda bulunmaktadır. Yerel aktörlerin strateji oluşturma ve uygulama süreçlerine etkin katılımı sayesinde, LEADER yaklaşımı Avrupa Birliği kırsal kalkınma politikalarıyla uyumlu, kapsayıcı ve mekâna özgü bir kalkınma modeli sunmaktadır (European Commission, 2006; Dax & Oedl-Wieser, 2016).

LEADER yaklaşımı, Avrupa Birliği’nin Ortak Tarım Politikası ile Kırsal Kalkınma Politikası çerçevesinde şekillenen “Yerel Kırsal Kalkınma Stratejilerinin Hazırlanması ve Uygulanması” tedbiri kapsamında Türkiye’ye entegre edilmiştir. Bu bağlamda Türkiye, LEADER ile ilk kez 2007-2013 dönemini kapsayan IPARD I Programı aracılığıyla tanışmıştır. LEADER yaklaşımı, yerel aktörlerin karar alma süreçlerine katılımını teşvik eden ve kırsal kalkınmada aşağıdan yukarıya yönetim anlayışını esas alan yenilikçi bir modeldir. Türkiye’de bu yaklaşımın benimsenmesi ve uygulanabilirliğinin sağlanması amacıyla, 2010 yılından itibaren çeşitli kapasite geliştirme faaliyetleri hayata geçirilmiştir. Bu faaliyetler, hem LEADER yaklaşımının Türkiye’deki yerel paydaşlar tarafından öğrenilmesini sağlamak hem de potansiyel Yerel Eylem Grupları’nın kurulmasını teşvik etmek amacıyla yürütülmüştür. Bu süreçte, Türkiye’de LEADER tedbirinin uygulanmasına yönelik kurumsal hazırlıkların değerlendirilmesi amacıyla Şanlıurfa’nın Birecik ilçesi ile Çorum’un İskilip ilçelerinde pilot çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Bu pilot uygulamalar, yerel aktörlerin sürece katılım düzeyinin ölçülmesi, strateji oluşturma kapasitesinin gözlemlenmesi ve YEG’lerin etkinliğinin değerlendirilmesi açısından önemli birer basamak teşkil etmiştir. (T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı, 2023).

IPARD (Instrument for Pre-Accession Assistance for Rural Development) Programı, Avrupa Birliği’nin Katılım Öncesi Yardım Aracı (IPA) kapsamında geliştirilen ve kırsal kalkınmaya yönelik mali destek sağlayan beşinci bileşenidir. Türkiye, IPARD programından 2007 yılından itibaren yararlanmakta olup, sırasıyla IPARD I (2007–2013), IPARD II (2014–

2020) ve halihazırda yürürlükte olan IPARD III (2021–2027) dönemlerinde destek almıştır (Avrupa Birliği Bakanlığı, 2015). Bu program ile AB Ortak Tarım Politikası'na (OTP) uyum sağlamak, tarım ve kırsal kalkınma alanında idari kapasiteyi artırmak ve kırsal bölgelerin sürdürülebilir kalkınmasına katkı sunmak hedeflenmektedir (T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı, 2023). Programın Türkiye'deki uygulayıcı kuruluşu Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu olup, başvuru süreçleri, hibe değerlendirmeleri ve ödemeler bu kurum aracılığıyla yürütülmektedir (TKDK, 2024a).

1.1. IPARD I Programı

IPARD I Programı, Avrupa Birliği'nin Katılım Öncesi Yardım Aracı (IPA) kapsamında kırsal kalkınmaya yönelik oluşturulan bir alt bileşendir. Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne uyum sürecinde, tarım ve kırsal kalkınma politikalarına entegrasyonunu amaçlamaktadır. Bu program, 2007-2013 dönemini kapsamış ve uygulamaya 2011 yılında başlanmıştır (T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı, 2023).

IPARD I, kırsal alanların sürdürülebilir kalkınmasını desteklemek, tarım ve gıda sektöründe AB standartlarına ulaşmak, kırsal gelir çeşitliliğini artırmak gibi amaçlar taşımaktadır. Program, başta küçük ve orta ölçekli işletmeler olmak üzere, kırsalda faaliyet gösteren birey ve kuruluşlara hibe desteği sağlamıştır (Avrupa Birliği Bakanlığı, 2015).

Program kapsamında desteklenen başlıca öncelikler şunlardır:

- Tarımsal işletmelerin modernizasyonu,
- Gıda ürünlerinin işlenmesi ve pazarlanması,
- Kırsal turizm ve el sanatları,
- Yerel ürünlerin markalaşması,
- Kırsal altyapı yatırımlarıdır (TKDK, 2023).

IPARD I Programı ilk etapta 20 ilde uygulanmış, daha sonra bu sayı genişletilmiştir. Uygulamalar Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu tarafından yürütülmüş ve hibe destek oranları %50 ile %70 arasında değişmiştir (Avrupa Birliği Bakanlığı, 2015).

1.2. IPARD II Programı

IPARD II Programı, Avrupa Birliği'nin Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı (IPA) kapsamında, aday ülkelerin kırsal kalkınma politikalarının Avrupa Birliği müktesebatına uyumunu sağlamak amacıyla yürürlüğe konulan destek mekanizmalarının ikinci uygulama dönemidir. Türkiye'de bu program, 2014–2020 dönemini kapsamakta olup (Avrupa Birliği Bakanlığı, 2015) uygulaması geçiş dönemi destekleriyle birlikte 2023 yılına kadar sürdürülmüştür. Program, kırsal alanlarda ekonomik çeşitliliği artırmayı, tarımsal işletmelerin modernizasyonunu sağlamayı ve kırsal kalkınmayı teşvik etmeyi amaçlamaktadır. Bu doğrultuda çiftçiler, üretici örgütleri, kooperatifler ve küçük işletmeler IPARD II kapsamında çeşitli hibe desteklerinden faydalanabilmektedir (İKV, 2023).

IPARD II ile desteklenen başlıca alanlar şunlardır: Hayvancılık ve tarımsal üretim yatırımları, gıda işleme ve pazarlama tesisleri, kırsal turizm, el sanatları ve yöresel ürünlerin değerlendirilmesi.

Hayvancılık ve tarımsal üretim yatırımları, gıda işleme ve pazarlama tesislerinin kurulması, kırsal turizm faaliyetlerinin teşviki ile el sanatları ve yöresel ürünlerin değerlendirilmesi, kırsal kalkınma politikalarının bütüncül bir parçası olarak yerel ekonominin çeşitlendirilmesini ve sürdürülebilirliğini hedeflemektedir. Bu alanlarda gerçekleştirilen yatırımlar, kırsal alanlarda istihdam olanaklarını artırmakta, üretici gelirlerini yükseltmekte ve

kırsal nüfusun yerinde kalkınmasına katkı sunmaktadır. Tarımsal üretimin modernizasyonu ve hayvancılık sektörünün desteklenmesi, gıda güvenliğini ve arz sürekliliğini teminat altına alırken; işleme ve pazarlama tesisleri, birincil üretimin katma değerli ürünlere dönüştürülerek rekabet gücünün artırılmasını sağlamaktadır. Öte yandan, kırsal turizm ve el sanatları gibi kültürel-ekonomik faaliyetler, yerel mirasın korunarak ekonomik kalkınmaya entegre edilmesini mümkün kılmakta; kadınlar, gençler ve dezavantajlı grupların ekonomik yaşama katılımını teşvik etmektedir. Bu çerçevede, söz konusu alanlar, özellikle LEADER yaklaşımı ve IPARD gibi kırsal kalkınma programları kapsamında, yerel düzeyde katılımcı planlama ve çok aktörlü yönetim anlayışıyla desteklenmektedir. Ayrıca, LEADER yaklaşımı çerçevesinde yerel halkın karar alma süreçlerine katılımı sağlanmakta ve Yerel Eylem Grupları aracılığıyla tabandan tavana kalkınma stratejileri geliştirilmektedir (T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı, 2023). Programın uygulayıcı kurumu, Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu olup, AB ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından ortak finanse edilmektedir. IPARD II Programı'nın ardından, 2021–2027 dönemini kapsayan IPARD III Programı devreye alınmıştır (TKDK, 2024a).

1.3. IPARD III Programı

IPARD III Programı, Avrupa Birliği'nin (AB) Katılım Öncesi Yardım Aracı'nın (IPA) kırsal kalkınma bileşeni kapsamında, 2021-2027 dönemini kapsayan yeni uygulama aşamasıdır. Türkiye Cumhuriyeti ile AB arasında ortaklaşa finanse edilen bu program, kırsal alanların kalkınmasını desteklemeyi, tarımsal işletmelerin rekabet gücünü artırmayı ve kırsal ekonomiyi çeşitlendirmeyi amaçlamaktadır (T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı, 2023). Program, tarım ve balıkçılık ürünlerinin işlenmesi, çiftlik faaliyetlerinin çeşitlendirilmesi, organik tarım uygulamaları ve LEADER yaklaşımı ile yerel kalkınma stratejilerinin uygulanması gibi birçok tedbiri kapsamaktadır (TKDK, 2024a).

IPARD III Programı, Türkiye'de önceki IPARD uygulamalarına kıyasla daha geniş bir coğrafi kapsama ulaşarak, 81 ilde uygulanabilir hale getirilmiştir. Bu dönemde sağlanacak toplam hibe desteği yaklaşık 785 milyon Euro olarak belirlenmiş olup, destek oranları %50 ile %75 arasında değişmektedir (İKV, 2023). Ayrıca program kapsamında yatırımların sürdürülebilirliği, çevresel koruma ve kadınların ile gençlerin kırsal istihdama katılımı gibi sosyal hedefler de ön plana çıkarılmıştır (Avrupa Birliği Bakanlığı, 2015).

2. YEREL EYLEM GRUPLARI (YEG)

Avrupa Birliği'nin ortak tarım politikası ile kırsal kalkınma politikası çerçevesinde geliştirilen yaklaşımlar doğrultusunda, Türkiye'de 2021-2027 dönemine ait IPARD III Programı kapsamında “Yerel Kırsal Kalkınma Stratejilerinin Hazırlanması ve Uygulanması” tedbiri hayata geçirilmiştir. Söz konusu tedbir, kırsal kalkınmanın tabandan tavana bir yaklaşımla gerçekleştirilmesini amaçlamakta ve bu doğrultuda Yerel Eylem Grupları'nın oluşturulmasını öngörmektedir. Yerel Eylem Grupları, bulundukları bölgeye özgü kalkınma önceliklerini belirleyerek Yerel Kalkınma Stratejisi'ni (YKS) hazırlamak ve bu stratejiyi uygulamakla sorumludur. Aynı zamanda YEG'ler, ilgili mali kaynakların yerel düzeyde etkin bir şekilde dağıtımını ve yönetimi konularında karar alma yetkisine sahip olmalıdır. Bu bağlamda YEG'ler, sadece birer uygulayıcı değil; aynı zamanda karar verici ve yönlendirici yerel paydaş platformları olarak da işlev görmektedir.

Yerel Eylem Grupları, yerel toplulukların kırsal kalkınma süreçlerine katılımını teşvik eden kamu-özel ortaklığı yapılarıdır. Bu yapılar, Avrupa Birliği'nin kırsal kalkınma politikası kapsamında geliştirilen LEADER yaklaşımına dayanmaktadır (European Commission, 2006). YEG'ler; kamu kurumları, özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarından oluşan paydaşların ortak girişimiyle kurulur ve kırsal kalkınma stratejilerini birlikte hazırlar (TKDK, 2023). Hazırlanan

stratejiler; tarım, çevre, kırsal ekonomi, kültürel miras ve yaşam kalitesi gibi çok sektörlü alanları kapsar. Bu çok boyutlu stratejiler, kırsal gruplar arasında iş birliği ve bilgi paylaşımı ağlarını geliştirmeyi amaçlamaktadır (Öztürk, 2020; Atalık & Yıldırım, 2019).

Yerel Eylem Grupları, Avrupa Birliği'nin LEADER yaklaşımı doğrultusunda oluşturulan ve kırsal kalkınmanın yerelden yönlendirilmesini hedefleyen yapılar olup Türkiye'de bu oluşumun yasal dayanağı hem ulusal mevzuatta hem de Avrupa Birliği ile ilişkili düzenlemelerde yer almaktadır.

Aşağıda YEG'lerin yasal dayanakları belirtilmiştir:

- 5648 sayılı Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun (2007 trh.) ve 4 sayılı IPARD Ajansı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi.
- Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı Kırsal Kalkınma Programına İlişkin AB Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik (08.09.2016 tarihli ve 29825 sayılı R.G.).
- 10/7/2018 tarihli ve 1 sayılı "Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi" Tarım ve Orman Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri.
- 4/11/2004 tarihli ve 5253 sayılı Dernekler Kanunu ile 9/7/2020 tarihli ve 31180 sayılı Dernekler Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik.
- Katılım Öncesi Yardım Aracını (IPA III) tesis eden 15 Eylül 2021 tarihli ve 2021/1529 sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Tüzüğü.
- Avrupa Komisyonu ile Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti tarafından temsil edilen Türkiye Cumhuriyeti arasında Katılım Öncesi Yardım Aracı (IPARD III) kapsamında Türkiye Cumhuriyeti'ne yönelik Birlik mali yardımının uygulanmasına ilişkin özel düzenlemeler hakkında Mali Çerçeve Ortaklık Anlaşması (13.12.2022 tarihli ve 32042 sayılı R.G.).
- 7/04/2023 tarihli ve 2023/32156 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Türkiye Cumhuriyeti ile Avrupa Komisyonu Arasında Sektörel Anlaşma (Tarım Reformu Genel Müdürlüğü, 2024).

Türkiye'de toplam 48 adet Yerel Eylem Grubu Derneği kurulmuştur. Bunlar:

AMASYA (3): Göynücek Yerel Eylem Grubu Derneği, Gümüşhacıköy Yerel Eylem Grubu Derneği, Taşova Yerel Eylem Grubu Derneği.

ANKARA (6): Ayaş Yerel Eylem Grubu Derneği, Bala Yerel Eylem Grubu Derneği, Çamlıdere Yerel Eylem Grubu Derneği, Gündül Yerel Eylem Grubu Derneği, Kızılcahamam Yerel Eylem Grubu Derneği, Nallıhan Yerel Eylem Grubu Derneği.

ÇANAKKALE (2): Ayvacık Assos Yerel Eylem Grubu Derneği, Gökçeada Eceabat Bozcaada Yerel Eylem Grubu Derneği.

ÇORUM (2): İskilip Yerel Eylem Grubu Derneği, Şapınuva KADEŞ Derneği.

DENİZLİ (5): Çameli Yerel Eylem Grubu Derneği, Doku Yerel Eylem Grubu Derneği, Kalebey Yerel Eylem Grubu Derneği, Kayı Pazarı Yerel Eylem Grubu Derneği, Kızılhisar Yerel Eylem Grubu Derneği.

DİYARBAKIR (2): Çınar Zerzevan Kalesi Yerel Eylem Grubu Derneği, Dicle Kırsal Kalkınma Yerel Eylem Grubu Derneği.

ERZURUM (3): İspir Pazaryolu Yerel Eylem Grubu Derneği, Narman Yerel Eylem Grubu Derneği, Tortum Uzundere Yerel Eylem Grubu Derneği.

KASTAMONU (4): Araç Yerel Eylem Grubu Derneği, Cide Yerel Eylem Grubu Derneği, Devrekani Yerel Eylem Grubu Derneği, Taşköprü Yerel Eylem Grubu Derneği.

MANİSA (2): Gördes Kalkınma Yerel Eylem Grubu Derneği, Selendi Yerel Eylem Grubu Derneği.

ORDU (8): Arğan Yerel Eylem Grubu Derneği, Aybastı ve Çevresi Kalkındırma Derneği, Çatalpınar Yerel Eylem Grubu Derneği, Karaca Yerel Eylem Grubu Derneği, Kumru Yerel Eylem Grubu Derneği, Laleli Yerel Eylem Grubu Derneği, Oksijen Yerel Eylem Grubu Derneği, Yeşildoğa Yerel Eylem Grubu Derneği.

SAMSUN (8): Alaçam-Yakakent Yerel Eylem Grubu Derneği, Asarcık Yerel Eylem Grubu Derneği, Ayvacık Yerel Eylem Grubu Derneği, Havza Yerel Eylem Grubu Derneği, Kavak Yerel Eylem Grubu Derneği, Ladik Yerel Eylem Grubu Derneği, Ondokuzmayıs Yerel Eylem Grubu Derneği, Salıpazarı Yerel Eylem Grubu Derneği.

ŞANLIURFA (3): Birecik Yerel Eylem Grubu Derneği, Halfeti Yerel Eylem Grubu Derneği, Hilvan Yerel Eylem Grubu Derneği.

2.1. YEG Yönetim Kurulu Yapısı ve Yönetişim İlkeleri

Yerel Eylem Grupları'nın yönetim kurulu yapısı, demokratik temsiliyeti esas alan çok aktörlü bir yönetim modeline dayanmaktadır. Karar alma süreçlerinde ekonomik ve sosyal paydaşlar, çiftçiler, kadınlar, gençler ile bunların sivil toplum kuruluşları (STK) temsilcileri, yönetim kurulunun en az %50'sini oluşturmalıdır (TKDK, 2023). Bu düzenleme, kırsal kalkınma stratejisinin oluşturulmasında topluluk temelli katılımı ve yerel ihtiyaçlara duyarlı karar alma süreçlerini desteklemeyi amaçlamaktadır. Ayrıca yönetim kurulunun en az %20'si yerel otorite temsilcilerinden oluşmalıdır. Bununla birlikte, ulusal mevzuatla tanımlı kamu kurumu temsilcilerinin veya tek bir çıkar grubunun oy hakkı %50'yi aşamaz. Belediyeler, köylere hizmet götürme birlikleri, sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıfları ile meslek odaları kamu sektörü temsilcileri olarak kabul edilmektedir. Özel sektör ise üretici birlikleri, kooperatifler ile kâr amacı güden gerçek ve tüzel kişiler üzerinden temsil edilmektedir. STK'lar ise dernekler ve vakıflar yoluyla sivil sektörü oluşturmaktadır (European Commission, 2022).

Cinsiyet eşitliği ve yaş çeşitliliği ilkeleri gereği, yönetim kurullarında en az bir kadın ve bir 25 yaş altı genç üye bulunmalıdır. Ancak bu iki temsilci aynı kişi olamaz. Bu koşul, temsiliyetin kapsayıcı olmasını ve gençlerin karar süreçlerine katılımını teşvik etmektedir (OECD, 2020). YEG yönetim kurulu üyelerinin ikamet adresi, grubun faaliyet gösterdiği ilin sınırları içerisinde bulunmalıdır. Ayrıca çıkar çatışmalarının önüne geçilmesi amacıyla, yönetim kurulu üyeleri strateji kapsamında sağlanacak mal ve hizmetlerin seçim, değerlendirme ve satın alma süreçlerinde tedarikçi olamazlar (TKDK, 2023).

Yukarıda belirtilen koşulları sağlamayan YEG'lerin Yerel Kalkınma Stratejileri, değerlendirme sürecine dahil edilmeyecektir. YKS ile ilgili yönetim kurulu kararları, nitelikli çoğunluk olan %66 oy oranı ile alınmalıdır (European Commission, 2022).

2.1.1. Denetim Kurulu

Derneklerin mali ve idari işleyişlerinin mevzuata, tüzüğe ve genel kurul kararlarına uygunluğunu denetlemekle görevli olan Denetim Kurulu, 5253 sayılı Dernekler Kanunu ve ilgili mevzuat çerçevesinde oluşturulmaktadır. Bu kurul, genel kurul tarafından seçilen ve genellikle üç asil ve üç yedek üyeden oluşan bir denetim organıdır. Kurul, dernek faaliyetlerinin ve hesap işlerinin en az yılda bir kez denetimini yapar ve hazırladığı denetim raporlarını genel kurula sunar. Denetim Kurulu'nun görev, yetki ve sorumlulukları derneğin tüzüğünde ayrıntılı şekilde düzenlenmekle birlikte, temel çerçeve 5253 sayılı *Dernekler Kanunu* ve *Dernekler Yönetmeliği* ile belirlenmiştir (www.resmigazete.gov.tr).

2.1.2. Teknik Ekip

Teknik ekip, Yerel Kalkınma Stratejisi'nin (YKS) hazırlanması, uygulanması, izlenmesi ve değerlendirilmesi süreçlerinde görev alan profesyonel bir kadrodan oluşur. Bu ekip, stratejinin etkin bir şekilde hayata geçirilmesini sağlamak üzere aşağıdaki temel pozisyonları içerebilir:

Yönetici: Teknik ekibin koordinasyonundan sorumlu kişidir. Yönetici, stratejik hedeflerin gerçekleştirilmesi için gerekli planlama, denetim ve raporlama faaliyetlerini yürütür; aynı zamanda ekip içi iş birliği ve paydaşlar arası iletişimin sağlanmasında merkezi bir rol üstlenir.

YKS Uzmanları: Yerel Kalkınma Stratejisi'nin farklı tematik alanlarında (ekonomik kalkınma, çevresel sürdürülebilirlik vb.) uzmanlaşmış personeldir. Bu uzmanlar, stratejinin hazırlanması, uygulanması ve izlenmesinde teknik destek sağlar ve projelerin yerel ihtiyaçlara uygunluğunu değerlendirir.

Muhasebeci: Mali yönetim süreçlerinden sorumlu personeldir. YEG'in mali kaynaklarının takibi, bütçeleme, harcamaların uygunluğu, raporlama ve denetim gibi konularda görev yapar. Ayrıca mali işlemlerin ulusal mevzuat ve program düzenlemeleriyle uyumlu olmasını sağlar.

2.2. Yerel Eylem Gruplarının Sınıflandırılması

Yerel Kalkınma Stratejisi'nin kapsadığı coğrafi alanın nüfusu ve idari yapılanması, Yerel Eylem Gruplarının sınıflandırılmasında temel belirleyici unsurlar arasında yer almaktadır. Bu çerçevede YEG'ler, Türkiye Ortak Tarım Politikası Ağı tarafından yayımlanan Yerel Kalkınma Stratejisi Rehberi uyarınca üç temel kategoriye ayrılmaktadır:

Küçük YEG'ler: Bu kategori, yalnızca bir ilçeyi kapsayan ve toplam nüfusu 30.000'in altında olan YEG'leri içermektedir.

Orta Ölçekli YEG'ler: İki ayrı durumu kapsamaktadır:
a) Yalnızca bir ilçeden oluşan ve nüfusu 30.000 veya daha fazla olan YEG'ler,
b) 30.000'in altında toplam nüfusa sahip olan ancak iki veya üç ilçeden oluşan YEG'ler.

Büyük YEG'ler: Bu grup, iki ya da üç ilçeden oluşan ve toplam nüfusu 30.000 veya daha fazla olan YEG'leri kapsamaktadır. Ayrıca, üçten fazla ilçeyi kapsayan her türlü YEG de bu kategoride değerlendirilmektedir (Tarım Reformu Genel Müdürlüğü, 2024).

Yerel Kalkınma Stratejisi'nin uygulanmasında Yerel Eylem Grupları'nın sınıflandırılmasına göre yıllık bütçe tahsisleri belirli limitler dâhilinde yapılandırılmıştır. Buna göre, YKS kapsamında tahsis edilecek azami toplam yıllık tutar, YEG'in kategorisine göre değişmektedir. Küçük YEG'ler, 30.000'den az nüfusa sahip sadece bir ilçeden oluşan yapılardır ve bu gruplar için yıllık azami bütçe 100.000 Euro olarak belirlenmiştir. Orta YEG'ler, ya 30.000 veya daha fazla nüfusa sahip tek bir ilçeden ya da 30.000'den az nüfusa sahip 2 veya 3 ilçeden oluşan grupları kapsamaktadır ve bu gruplara tahsis edilebilecek azami bütçe 120.000 Euro'dur. Büyük YEG'ler ise, ya 30.000 veya daha fazla nüfusa sahip 2 veya 3 ilçeden ya da 3'ten fazla ilçeden oluşan gruplardır ve bu yapıların yıllık azami bütçesi 140.000 Euro olarak tanımlanmıştır (Tarım Reformu Genel Müdürlüğü, 2024).

Bu sınıflandırma, kırsal kalkınma süreçlerinde YEG'lerin yerel ölçekte faaliyet gösterebilme kapasitesini dikkate alarak, nüfus büyüklüğü ve kapsadığı ilçe sayısı ile orantılı biçimde mali kaynak dağıtımını esas almaktadır. Böylece kaynakların daha etkin, yerinde ve ihtiyaca uygun bir şekilde kullanılabilmesi hedeflenmektedir.

2.3. Küçük Projelerin Uygulanması

Küçük projeler, Yerel Kalkınma Stratejisi kapsamında tanımlanan hedef ve önceliklerle doğrudan ilişkili olmak kaydıyla, 10.000 Euro'ya kadar olan bütçeye sahip yerel projelerdir. Bu projeler; sosyal ve kültürel dernekler, spor kuruluşları, üretici örgütleri ya da belediyeler tarafından, yerel topluluğun ortak yararını gözeterek kolektif girişimler olarak hayata geçirilmektedir. Desteklenen küçük projeler, diğer ortakların ya da bağışçıların katkıları sayesinde 10.000 Euro'yu aşabilir. Ancak bu tür katkılar hibe desteği miktarının artırılmasını değil, toplam proje bütçesinin artırılmasını mümkün kılar.

Küçük projelerin seçimi, bir YEG yöneticisi ya da ilgili paydaşlardan gelen tekliflere dayalı olarak YEG Yönetim Kurulu tarafından gerçekleştirilecektir. Projeler, Yerel Kalkınma Stratejisi'nde tanımlanan öncelikli temalara uygun olmalı ve strateji içerisinde yer alan faaliyet ve eylemlerle uyumlu şekilde tasarlanmalıdır.

Küçük proje kapsamında desteklenebilecek örnek faaliyetler aşağıda belirtilmiştir:

Etkinlik Organizasyonları: Köy festivalleri, yarışmalar, yerel fuarlara katılım gibi sosyal ve kültürel içerikli topluluk etkinlikleri.

Ekipman ve Malzeme Alımları: Bilgisayarlar, ambalajlama ve pazarlama ekipmanları, tanıtım malzemeleri, turizm bilgilendirme panoları ve tabelaları, güneş panelleri, kompost makineleri, kültür ve gençlik grupları için malzemeler, topluluk odalarına yönelik mobilya ve ekipman gibi araçların temini.

Yenileme ve Küçük Altyapı Yatırımları: Topluluk binalarının küçük ölçekli restorasyonu, kamusal alanların ve turistik parkurların iyileştirilmesi, çocuk oyun alanları gibi küçük ölçekli altyapı projeleri.

Elektrikli Araç Alımları: Kısa tedarik zincirlerinin geliştirilmesine katkı sağlayan YEG paydaşı olan kooperatifler ve birliklere, proje amacına doğrudan hizmet eden özel motorlu araçların (örneğin, elektrikli üç tekerlekli bisiklet, elektrikli kamyonet) alımı için destek sağlanabilir. Bu kapsamda araç alımına ilişkin destek miktarı azami 5.000 Euro ile sınırlıdır ve bu sınır aşılamaz.

Tasarım ve Planlama Faaliyetleri: Tarihi yapıların restorasyonuna yönelik tasarım planlarının hazırlanması gibi planlama odaklı faaliyetler (Tarım Reformu Genel Müdürlüğü, 2024).

YEG'ler, bölgesel kalkınmanın sağlanmasında, yerel değerlerin korunarak geliştirilmesinde, küçük ölçekli işletmelerin sürdürülebilirliğinin sağlanmasında, istihdam, kadın girişimciliği ve tersine göç gibi toplumsal sorunlara çözüm üretmede etkin bir rol üstlenmektedir (Gülçubuk, 2016). Bu nedenle YEG alanlarında kamu-özel-sivil aktörlerin iş birliği içinde hareket etmeleri, ortak bir strateji etrafında birleşmeleri ve bilgi/bilinç düzeylerinin artırılması gerekmektedir.

Türkiye, sahip olduğu stratejik coğrafi konumu, iklimsel çeşitliliği ve kültürel mirası sayesinde geleneksel el sanatları, yöresel ürünler ve tıbbi-aromatik bitkiler bakımından oldukça zengin bir potansiyele sahiptir (Keleş, 2004). Bu çeşitlilik, kırsal ekonominin canlandırılmasına katkı sağlarken, yerel ürünlerin markalaşması ve pazarlanması süreçlerinde önemli fırsatlar sunmaktadır. Coğrafi işaretli ürünler, yalnızca bir ürünün menşeyini belirtmekle kalmayıp, aynı zamanda üretildiği bölgenin kültürel ve ekonomik kimliğini temsil eder. Bu ürünlerin tescillenerek pazara sunulması, kırsal kalkınmayı destekleyen bir araç olarak değerlendirilmektedir (Özdemir & Gövdere, 2020). YEG alanlarında tescillenebilir nitelikte birçok ürün yer almakta olup, bu ürünlerin coğrafi işaret alması, markalaşma süreçlerine entegre edilmesi ve yurt içi-yurt dışı pazarlarda tanıtılması, yerel ekonomiye doğrudan katkı sunacaktır.

Hazırlanacak olan Yerel Kalkınma Stratejileri kapsamında öncelik verilmesi gereken

başlıca faaliyet alanları şunlardır:

- Tarımsal ürünlerin pazarlanmasına yönelik kapasite geliştirme,
- Dijital pazarlama ve e-ticaret uygulamaları konusunda eğitim programları,
- Yöresel ürünlerin ambalaj, tanıtım ve marka stratejilerinin oluşturulması,
- Coğrafi işaret başvuru süreçlerinin desteklenmesi,
- Unutulmaya yüz tutmuş el sanatlarının canlandırılması,
- Kadınlar ve gençlere yönelik girişimcilik destekleri,
- Kooperatifçilik eğitimleri ile yerel örgütlenmenin teşviki,
- Proje hazırlama, sertifika programları ve mesleki beceri kursları.

Yukarıdaki faaliyet alanları çerçevesinde hazırlanacak projelerde, yalnızca ekonomik getiriler değil, aynı zamanda sosyo-kültürel sürdürülebilirlik ve kırsal mirasın korunması hedeflenmelidir. Coğrafi işaretler ve markalaşma stratejileri, bu hedeflere ulaşmada anahtar araçlar arasında yer almaktadır (ENRD, 2017).

3. KARADENİZ'İN DOĞASINDA BİR İLÇE: SALIPAZARI

Samsun ilinin doğusunda konumlanan Salıpazarı ilçesi, Karadeniz Bölgesi'nin coğrafi, demografik ve kültürel açıdan tipik karakteristiklerini yansıtan kırsal bir yerleşim alanı olarak öne çıkmaktadır. İlçe, dağlık ve engebeli arazi yapısının yanı sıra bol yağış alan iklim koşulları ile bölgeye özgü tarımsal üretim ve yaşam biçimlerinin sürdürüldüğü bir coğrafyada yer almaktadır.

Salıpazarı, idari bakımdan 1987 yılında Türkiye'deki yerel yönetim reformları kapsamında Çarşamba ve Terme ilçelerine bağlı bazı köylerin birleştirilmesi suretiyle müstakil bir ilçe statüsü kazanmıştır. Bu statü değişikliği, hem yerel yönetim hizmetlerinin etkinliğini artırmayı hem de bölgesel kalkınmayı teşvik etmeyi amaçlayan idari yeniden yapılanma sürecinin bir parçası olarak gerçekleşmiştir. İlçenin kuruluşu, kırsal alanlardaki hizmet sunumu, altyapı yatırımları ve sosyoekonomik kalkınma açısından önemli bir dönüm noktası teşkil etmiştir. Salıpazarı, 356 km² yüzölçümüne sahiptir. Kuzeyinde Çarşamba, doğusunda Terme, güneyinde Tokat-Erbaa ve Ordu-Akkuş ilçeleri, batısında ise Ayvacık ilçesi yer alır (OKA, 2018). Salıpazarı ilçesinin 2023 yılı nüfusu 21.243'tür (www.tuik.gov.tr).

İlçenin adı, 1960'lı yıllarda salı günleri kurulan geleneksel halk pazarından gelmektedir. 1973 yılında belediye teşkilatı kurulan yerleşim, 1987 yılında ilçe statüsüne kavuşmuştur (OKA, 2018). Salıpazarı ilçesinin ekonomik yapısı, ağırlıklı olarak tarımsal üretim ve hayvancılığa dayanmaktadır. İlçede tarım faaliyetleri, özellikle fındık, mısır ve çeşitli meyve-sebze ürünlerinin yetiştiriciliği üzerinden şekillenmektedir. Bu ürünler, hem kırsal hanelerin temel geçim kaynağını oluşturmakta hem de yerel pazarlarda ekonomik canlılık sağlamaktadır. Fındık üretimi, bölgenin iklim ve toprak koşullarına uygunluğu sayesinde, yöre halkı için sürdürülebilir bir gelir kapısı niteliği taşımaktadır. Hayvancılık da ilçenin kırsal yaşamında önemli bir yer tutar. Özellikle küçükbaş hayvan yetiştiriciliği, aile işletmeleri düzeyinde yaygın olarak sürdürülmekte ve kırsal alanlarda yaşamın devamlılığına katkı sağlamaktadır. Bunun yanı sıra arıcılık, hem doğal çevrenin sunduğu olanaklardan yararlanma hem de alternatif gelir elde etme açısından dikkat çeken bir faaliyettir. Bu üretim biçimleri, Salıpazarı'nda doğayla uyumlu, geleneksel bilgiye dayalı bir ekonomik yapı ortaya koymaktadır.

Son yıllarda tıbbi aromatik bitkilerin üretimi, yöresel ürünlerin markalaştırılması ve kırsal turizm faaliyetleri desteklenmektedir (SALYEGDER, 2024). Salıpazarı doğal güzellikleri ile dikkat çekmektedir. Karacaören ve Çağlayan Şelaleleri gibi doğal alanların yanı

sıra, Garpu Kalesi, Hasan Tekke ve yaklaşık 500 yıllık geçmişe sahip Gökçeli Değirmeni gibi tarihi yapılar da ilçenin kültürel mirası arasında yer almaktadır.

4. SALIPAZARI YEREL EYLEM GRUBU DERNEĞİ (SALYEGDER)

Salıpazarı Yerel Eylem Grubu Derneği (SALYEGDER), 30 Temmuz 2019 tarihinde kurulmuş olup, çok aktörlü ve katılımcı bir kırsal kalkınma anlayışı çerçevesinde faaliyet göstermektedir. Derneğin kuruluş amacı, Salıpazarı ilçesinin öncelikli sorunlarını belirlemek, bu sorunlara yönelik proje ve programlar geliştirmek, sürdürülebilir kalkınmanın önündeki sosyal, ekonomik, yönetsel ve bürokratik engelleri aşmak, yerel kalkınma stratejilerini hazırlamak ve uygulamaktır. Bu doğrultuda; yeni istihdam alanlarının oluşturulması, ekonomik faaliyetlerin çeşitlendirilmesi ve kırsal bölgelerde yaşam kalitesinin artırılması amacıyla kaynak temini ve proje uygulamaları yürütülmektedir.

Dernek üyeleri; kamu görevlileri, çiftçiler, esnaf, kadınlar ve gençler gibi farklı toplumsal kesimlerden oluşmaktadır. İlçe belediye başkanı ile kaymakam, derneğin fahri üyeleri olarak yer almaktadır. Üyelik yapısı oluşturulurken, yerel yönetim temsilcileri, kamu kurumları, özel sektör ve sivil toplum kuruluşları dâhil olmak üzere geniş bir paydaş temsiline özen gösterilmiştir. Salıpazarı Yerel Eylem Grubu (SALYEGDER), yerel kalkınmayı tabandan tavana bir yaklaşımla ele alarak kırsal kalkınmanın sosyal, ekonomik ve kültürel boyutlarını entegre biçimde ele almaktadır. Avrupa Birliği'nin IPARD III Programı çerçevesinde desteklenen YEG yapısı, yerel toplulukların sürdürülebilir kalkınma süreçlerine katılımını hedeflemektedir (Salıpazarı YEG, 2024).

4.1. Tematik Faaliyet Alanları ve Eylemler

Salıpazarı YEG Derneği'nin belirlediği öncelikler, bölgenin kırsal kalkınma potansiyelini harekete geçirmeye yönelik olarak şu temalar altında toplanmıştır:

Tema 1: Kırsal Ekonomik Faaliyetlerin Çeşitlendirilmesi

Kırsal üretim kapasitesinin artırılması ve katma değeri yüksek ürünlerin desteklenmesi bu temanın ana eksenini oluşturmaktadır. Yöresel ürünlerin (örneğin kestane balı, fındık, meyve-sebze) tedarik zincirine entegrasyonu, üretici eğitimleri ve imalathane kuruluşları ile desteklenmiştir. Ayrıca kadın girişimciliğini desteklemek üzere Salıpazarı Kadın Girişimi Üretimi ve İşletme Kooperatifi kurulmuştur.

Tema 2: Kırsal Turizmin Geliştirilmesi

Salıpazarı'nın doğal, tarihi ve kültürel değerlerinin tanıtılması, kırsal turizmin geliştirilmesine yönelik eğitim ve bilgilendirme faaliyetleri ile desteklenmiştir. Sosyal medya aracılığıyla yürütülen tanıtım faaliyetleri, 2023-2024 yıllarında bölgeye olan ilgiyi artırmıştır.

Tema 3: Toplumsal Katılım ve STK Güçlendirme

Toplumun sosyal ve kültürel yaşamını geliştirmek adına kişisel gelişim, liderlik ve haklar temalı eğitimler düzenlenmiştir.

SALYEGDER, aşağıdaki STK'ların kurulmasına öncülük edilmiştir:

- Üreten Toprak Analar Derneği (2021)
- Salıpazarı Engelliler Derneği (2022)
- Salıpazarı Gençlik Derneği (2024)
- Salıpazarı Tıbbi ve Aromatik Bitkiler Derneği (2024)
- Salıpazarı Kadın Girişimi Üretimi ve İşletme Kooperatifi (2024)

Tema 4: Ağ Oluşturma ve Yaygınlaştırma

Salıpazarı YEG Derneği'nin tanıtımına yönelik olarak diğer YEG'lerle iş birliği içinde bölgesel, ulusal ve dijital mecralarda tanıtım materyalleri üretilmiştir. IPARD uygulamaları ve kırsal kalkınma yaklaşımları üzerine bilgi paylaşımı sağlanmıştır (Salıpazarı YEG, 2024).

4.2. Desteklenecek Alanlara Yönelik Sorun Alanları

Yerel Kalkınma Stratejisi kapsamında çözüm geliştirilmesi ve desteklenmesi gereken başlıca alanlar şunlardır:

- Tarımsal faaliyetlere bağımlı gelir yapısı,
- Sermaye ve mali kaynak eksikliği,
- Proje geliştirme kapasitesinin düşük olması,
- Kamu kurumları arasında koordinasyon eksikliği,
- Markalaşma ve kooperatifçilik kültürünün gelişmemiş olması,
- Göçün önlenmesine yönelik olanak eksikliği,
- Rekreasyon ve sosyal yaşam alanlarının yetersizliği,
- Alternatif turizm olanaklarının değerlendirilmemesi,
- Tarihi ve kültürel değerlerin yeterince tanıtılamaması,

4.3. Genel Uygulama Planı

Salıpazarı Yerel Eylem Grubu Derneği (SALYEGDER), Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu tarafından uygulanan LEADER yaklaşımı kapsamında, "Yerel Kalkınma Stratejilerinin Uygulanması (202-0) Tedbiri" çerçevesinde faaliyet göstermektedir. Bu kapsamda, Yerel Kalkınma Stratejisi sözleşmesi, 14 Temmuz 2020 tarihinde TKDK Samsun İl Koordinatörlüğü'nde imzalanmıştır (TKDK, 2020).

Sözleşme gereği, stratejinin etkin şekilde uygulanabilmesi için uygun fiziki ofis alanı oluşturulmuş ve 19 Ekim 2020 tarihinde Hazine ve Maliye Bakanlığı Gelir İdaresi Başkanlığı'ndan Katma Değer Vergisi (KDV) İstisna Sertifikası temin edilmiştir (Hazine ve Maliye Bakanlığı, 2020). Takiben, personel alım süreci kapsamında ilana çıkmış, mülakat yapılmış ve TKDK'nın olumlu görüş yazısına istinaden 21 Ekim 2020 tarihinde bir uzman istihdam edilmiştir. Aynı dönemde muhasebe hizmetleri için sözleşme imzalanmış ve bu kapsamda stratejinin muhasebeleştirilmesi işlemleri başlatılmıştır.

16 Ekim 2020 tarihinde uygulama sürecinde kullanılmak üzere avans talebinde bulunulmuş; 5 Kasım 2020 tarihinde 192.215,50 TL tutarındaki avans dernek hesabına yatırılmıştır. 2022 yılının 3. dönemine ilişkin finansal plan değişikliği yapılmamış; ancak ilerleyen süreçte 124.010,00 TL artırılarak toplam avans tutarı 316.225,50 TL'ye yükseltilmiştir. Böylece programın toplam bütçesi 3.162.255 TL olarak yenilenmiştir (T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı, 2023).

2022 yılı Ocak ayında, 2022 Yılı Yıllık Uygulama Raporu hazırlanarak TKDK'ya sunulmuştur. 2023 yılı boyunca 1., 2. ve 3. çeyrek dönemlerde planlanan faaliyetlerin uygulanmasına TKDK olur yazısı doğrultusunda başlanmış ve sonuçlar 2023 Yıllık Uygulama Raporu'nda detaylandırılmıştır. 2-07-1-55-005 referans numaralı ve 55-202-0-0-00007-12-19 kayıt numaralı sözleşme doğrultusunda hazırlanan 2023 yılı Yıllık Uygulama Planı üç dönem olarak yapılandırılmış ve sözleşme süresi olan 30 Eylül 2023 tarihine kadar faaliyetler gerçekleştirilmiştir.

Ekim 2023'te, 2023 yılı üçüncü ve dördüncü çeyrek dönemine ilişkin Ödeme Talep Paketi (ÖTP) hazırlanarak TKDK Samsun İl Koordinatörlüğü'ne sunulmuştur. Kasım ve Aralık aylarında ise 2024 yılı Yıllık Uygulama Planı'na (YUP) yönelik hazırlık çalışmaları kapsamında çeşitli kurum ziyaretleri gerçekleştirilmiştir.

19 Aralık 2023 tarihinde TKDK tarafından yapılan duyuruda, LEADER tedbiri kapsamında uygulama süresinin uzatıldığı ve yıllık bütçelerde artış ve revizyon yapıldığı ilan edilmiştir. Bu kapsamda, yapılan zeyilname uyarınca strateji uygulamalarında kullanılmak üzere 344.127,75 TL avans daha dernek hesabına aktarılmıştır. 2023 yılı son çeyreğine ilişkin cari gider harcamalarına yönelik ödeme talebi hazırlanmış, süresi uzatılan sözleşmeye bağlı olarak KDV Muafiyet Belgesi güncellenmiştir. 2024 yılı YUP hazırlanarak uygulama takvimi belirlenmiş ve 2024 yılı 1., 2. ve 3. çeyrek dönem faaliyetleri onay sonrası uygulanmaya başlanmıştır (SALYEGDER, 2024).

4.4. 2024 Yılı Birinci Çeyrek Faaliyetleri (Ocak – Mart)

Salıpazarı Yerel Eylem Grubu Derneği (SALYEGDER), 2024 yılı birinci çeyreğinde yerel kalkınma stratejisine uygun olarak farklı alanlarda çok boyutlu faaliyetler gerçekleştirmiştir. Bu faaliyetler; kırsal turizm, tarımsal katma değer yaratma, gençlik eğitimi, kadın ve genç girişimciliğinin teşviki ve kurumsal tanıtım gibi eksenlerde uygulanmıştır.

6-9 Şubat 2024 tarihlerinde İstanbul'da gerçekleştirilen 27. Doğu Akdeniz Uluslararası Turizm ve Seyahat Fuarı'na (EMITT) ziyaretçi olarak katılım sağlanmıştır. Salıpazarı Kaymakamlığı, Salıpazarı Belediyesi ve SALYEGDER iş birliğiyle açılan stantta ilçenin doğal güzellikleri ile kestane böreği ve kestane balı tanıtılmıştır. Etkinlik süresince üç dilde broşürler dağıtılmış ve turizm sektöründen profesyonellerle ikili temaslar kurulmuştur. Faaliyet bütçesi, 62.860,00 TL'dir.

27 Şubat 2024'te TKDK finansman desteğiyle düzenlenen panel, Salıpazarı Ziraat Odası Toplantı Salonunda yaklaşık 130 kişinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Panelde Salıpazarı'nda yetişen kestane ve kestane balının üretim kalitesi, pazar değeri ve gelecek vizyonu tartışılmıştır. Panel, kırsal ekonomik ürünlerin katma değer kazanmasına katkı sunmuştur. Faaliyet bütçesi, 64.000 TL'dir.

27 Mart 2024'te Köprübaşı Alabalık Tesisleri'nde düzenlenen eğitimde, özellikle sınav dönemi kaygılarıyla başa çıkma ve doğru meslek seçimi konularında gençlere yönelik farkındalık yaratılmıştır. Konuk psikoloğun verdiği eğitimde 110 katılımcı yer almıştır. Faaliyet bütçesi, 39.100 TL'dir.

Mart 2024'te gerçekleştirilen eğitim programı, girişimcilik kültürünün yaygınlaştırılması ve özellikle genç kadın girişimcilerin desteklenmesi amacıyla yapılmıştır. Eğitimi, Global Teacher Prize (Eğitim Nobel) adayı öğretmen vermiştir. Katılımın yoğun olduğu etkinlik, yerel sosyal girişimcilik kapasitesinin artırılmasına katkı sağlamıştır. Faaliyet bütçesi, 30.030 TL'dir.

Derneğin tanıtımı ve YKS faaliyetlerinin çarpan etkisinin artırılması amacıyla şapka (150 adet), çanta (1000 adet) ve yerel ürün (140 adet) temini sağlanmış, bu materyaller çeşitli organizasyonlarda dağıtılmıştır. Bu faaliyet, SALYEGDER'in tanınırlığını ve kamuoyuyla etkileşimini artırmaya yönelik önemli bir kurumsal adım olmuştur. Faaliyet bütçesi, 120.000 TL'dir.

Tepealtı Doğa, Fen ve Matematik Okulu bünyesinde açık ve kapalı alanların donatımı gerçekleştirilmiştir. Fen laboratuvarı ekipmanları (mikroskop, teleskop, iskelet modeli vb.) ile açık alanda amfi tiyatro kurulumu yapılmıştır. İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü ile koordinasyon

içerisinde yürütülen bu faaliyet, kırsal alanda bilim ve doğa temelli eğitim altyapısını güçlendirmiştir. Faaliyet bütçesi, 160.000 TL'dir (Salıpzar YEG, 2024).

4.5. 2024 Yılı İkinci Çeyrek Faaliyetleri (Nisan – Haziran)

2024 yılı uygulama planı doğrultusunda Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu desteğiyle, Samsun'da faaliyet gösteren Yerel Eylem Grupları (YEG) arasında bir iş birliği toplantısı düzenlenmiştir. Salıpzar YEG ev sahipliğinde gerçekleştirilen etkinlikte kırsal ağın güçlendirilmesi, iyi uygulama örneklerinin paylaşılması ve ortak projelerin teşviki amaçlanmıştır (TKDK, 2024b). Faaliyet bütçesi, 12.506 TL'dir.

Samsun İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü iş birliğiyle gerçekleştirilen tanıtım etkinliği kapsamında, sosyal medya içerik üreticilerine Salıpzar'ın doğal ve kültürel zenginlikleri tanıtılmıştır. İki gün süren programda Karacaören Şelalesi, Gümbürük Kanyonu, Asma Köprü ve Tarihi Alan Camii gibi alanlar gezilmiştir. Tanıtım etkinliği ile ilçenin turizm potansiyelinin dijital ortamda yaygınlaştırılması hedeflenmiştir (Samsun İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2024). Faaliyet bütçesi, 25.431 TL'dir.

Orta Karadeniz Kalkınma Ajansı (OKA) ve Türkiye Turizm Tanıtım ve Geliştirme Ajansı (TGA) iş birliğiyle düzenlenen bu toplantıya, Suudi Arabistan'dan gelen 18 yabancı tur acentesi dâhil olmak üzere toplam 48 kişi katılmıştır. İlçenin turizm potansiyelinin dış pazarlara tanıtılması amacıyla gerçekleştirilen etkinlik, uluslararası turizm bağlantılarını güçlendirme yönünde önemli bir adım olmuştur (OKA, 2024). Faaliyet bütçesi, 62.880 TL'dir.

Salıpzar Anaokulu, İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, Kızılay ve Salıpzar YEG ortaklığıyla gerçekleştirilen etkinlikte, çocuklara yönelik kültürel ve eğitici faaliyetler sunulmuştur. Etkinlik çocuk hakları, toplumsal aidiyet ve yerel değerlerin aktarılması yönünden anlamlı bir toplumsal katkı sunmuştur (TKDK, 2024b). Faaliyet bütçesi, 59.000 TL'dir.

Gençlik ve Spor İlçe Müdürlüğü iş birliğiyle düzenlenen turnuvada öğrenciler rekabetçi bir ortamda sporla buluşmuş, sporun yaygınlaştırılması ve gençlerin fiziksel gelişimi desteklenmiştir. Turnuvaya olan yoğun ilgi, ilçedeki gençlik potansiyelinin spor yönünden değerlendirilmesini teşvik etmiştir (TKDK, 2024b). Faaliyet bütçesi, 51.000 TL'dir.

İl Tarım ve Orman Müdürlüğü ile iş birliği içinde gerçekleştirilen eğitimde, kooperatifçiliğin temel ilkeleri, kadınların kooperatifleşme süreçlerine katılımı ve uluslararası iyi örnekler ele alınmıştır. Kırsal kalkınmada kooperatifçilik modelinin önemi vurgulanmıştır (T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı, 2024). Faaliyet bütçesi, 46.138 TL'dir.

OKA Turizm ve Markalaşma Birim Uzmanının katkısıyla verilen eğitimde proje hazırlık süreçleri, Kalkınma Ajansları Yönetim Sistemi (KAYS) ve sürdürülebilir turizm konuları işlenmiştir. Katılımcılar, proje geliştirme konusunda uygulamalı bilgi edinmiştir (OKA, 2024). Faaliyet bütçesi, 14.040 TL'dir.

Salıpzar'nda yetiştirilen meyvelerin (kivi, cennet hurması, elma vb.) katma değere dönüştürülmesini amaçlayan faaliyet kapsamında, atölye ekipmanları satın alınarak Alanyaykın Muhtarlığı'na teslim edilmiştir. Bu atölye, yerel ürünlerin işlenmesi ve markalaşması açısından kritik bir girişimdir (TKDK, 2024b). Faaliyet bütçesi, 49.166 TL'dir.

Gençlik Derneği ile protokol kapsamında temin edilen ağırlık ekipmanları, ilçedeki spor altyapısının geliştirilmesine katkı sunmuştur. Bu girişim, tüm ilçe halkının kullanımına açık olması nedeniyle kapsayıcı bir kamu hizmeti örneğidir (TKDK, 2024b). Faaliyet bütçesi, 160.000 TL'dir.

4.6. 2024 Yılı Üçüncü Çeyrek Faaliyetleri (Temmuz- Ekim)

Temmuz 2024'te düzenlenen eğitim faaliyetinde, Salıpazarı YEG alanında doğal olarak yetişen salep bitkisinin sürdürülebilir ve bilinçli üretimi ele alınmıştır. Eğitime, Samsun Büyükşehir Belediyesi'nden Yüksek Ziraat Mühendisi ile bir üretici katılmıştır. Etkinlikte, salep bitkisinin ekonomik değeri, üretim kapasitesi ve ekim teknikleri aktarılmıştır (TKDK, 2024b). Faaliyet bütçesi, 36.400 TL'dir.

YEG faaliyetlerinin tanıtımı amacıyla ajanda, kalem, USB bellek, seramik bardak gibi tanıtım malzemeleri ile Salıpazarı'na özgü kestane balı ve fındık gibi yerel ürünler satın alınmıştır. Faaliyet bütçesi, 132.210 TL'dir.

Yöresel ürünlerin katma değere dönüştürülmesi amacıyla adet gıda kurutma makinesi alınmış ve yöresel ürün atölyesine kazandırılmıştır. Bu yatırım, ürünlerin raf ömrünü artırmayı ve pazarlanabilirliğini güçlendirmeyi hedeflemektedir. Faaliyet bütçesi, 89.666,67 TL'dir.

Tıbbi ve Aromatik Bitkiler Yetiştirme, Araştırma ve Tanıtım Derneği iş birliğinde salep üretimini desteklemek amacıyla 2 adet 7,5 litre salep kazanı, 1 büyük boy salep kazanı, 1 adet salep değirmeni ve barkod yazıcı alınmıştır. Böylece salep üretiminin endüstriyel boyuta taşınması hedeflenmiştir. Faaliyet bütçesi, 95.674 TL'dir.

Salıpazarı ilçesinde yöresel ürünlerin satışına yönelik olarak Gökçeli Mahallesi'ne kıl çadırdan imal edilmiş geleneksel bir satış reyonu kurulmuştur. Bu alan, üretici ile tüketici arasındaki doğrudan ilişkiyi güçlendirerek yerel ekonomiye katkı sağlamayı amaçlamaktadır (TKDK, 2024b). Faaliyet bütçesi, 163.000 TL'dir.

İlçenin tanıtımını görsel olarak desteklemek amacıyla turistik bölgelerde kullanılmak üzere LED totem tabela kurulmuştur. Faaliyet bütçesi, 163.000 TL'dir.

İlçenin görsel kimliğini desteklemek ve sosyal medyada tanıtımını artırmak için ilçeye hâkim bir noktaya büyük harflerle "SALIPAZARI" yazısı yerleştirilmiştir. Bu uygulama, destinasyon markalaşmasına katkı sağlayacaktır (TKDK, 2024b). Faaliyet bütçesi: 123.000 TL'dir.

Gökçeli Mahallesi ırmak kenarına kurulan kamelya, halkın ortak kullanımına sunularak sosyal etkileşimi artırmayı ve turistik cazibe noktası yaratmayı hedeflemektedir. Faaliyet bütçesi, 153.000 TL'dir.

Yeni kurulan Tıbbi ve Aromatik Bitkiler Derneği'nin kurumsal yapılanmasına destek olmak amacıyla masa, dolap, sandalye, toplantı masası ve ofis koltuğu gibi çeşitli ekipmanlar temin edilmiştir. Bu destek, yerel kolektif yapıları güçlendirme amacı taşımaktadır (Salıpazarı Yerel Eylem Grubu Derneği, 2024). Faaliyet bütçesi, 81.651 TL'dir.

Salıpazarı Yerel Eylem Grubu Derneği'nin 2024 yılı faaliyetlerine dair yapılan değerlendirme, LEADER yaklaşımının Türkiye kırsalında uygulanabilirliğine dair somut göstergeler sunmaktadır. Yılın farklı çeyreklerine yayılan faaliyetler, katılımcı yönetim anlayışına dayalı, çok aktörlü bir yerel kalkınma modelinin başarılı biçimde hayata geçirilebileceğini göstermektedir. Bununla birlikte, uygulama sürecine dair elde edilen bulgular bazı politika önerilerinin geliştirilmesini de gerekli kılmaktadır

2024 yılında en yüksek bütçe, 3. çeyrek dönemde harcanmış ve bu döneme toplam 924.950,67 TL tahsis edilmiştir. Bu tutar, yılın en yüksek çeyreklik harcamasıdır ve toplam harcamanın yaklaşık %45'ine karşılık gelmektedir. En düşük bütçe, 2. çeyrek dönemdir. Bu dönemde toplam 358.161 TL harcanmış olup, bu da toplamın yaklaşık %17'sidir. 1. çeyrekte 3. çeyreğe geçişte bütçede neredeyse iki katına varan bir artış gözlemlenmektedir. Bu artış,

stratejik faaliyetlerin yılın ilerleyen dönemlerine yayılmasıyla ilişkilidir. 2. ve 3. çeyreklerde daha fazla faaliyet gerçekleştirilmiştir. Ancak 3. çeyrekteki faaliyetler çok daha fazla bütçelidir.

3. çeyrekte gerçekleşen yüksek bütçeli yatırımlar (gıda kurutma makineleri, satış reyonları, tabela gibi kalıcı varlıklar), kırsal kalkınma için kritik adımlar olmakla birlikte bu yatırımların işlevselliği, sürekliliği ve yerel halk tarafından sahiplenilmesi hususlarında takip mekanizmaları oluşturulmalıdır. Faaliyetlerin izleme-değerlendirme planları, YKS'nin performans göstergelerine entegre edilmelidir.

Yılın ikinci yarısında ciddi bir harcama artışı yaşanmıştır. Bu durum, kamu kaynaklarının yıl bazında eşit dağılımı açısından planlama zafiyetine işaret edebilir. Bütçe kullanımında mevsimsel ve operasyonel riskler dikkate alınarak daha dengeli bir dönemsel dağılım sağlanmalıdır. Bu bağlamda, her çeyrek sonunda harcama oranları ve proje çıktıları değerlendirilerek bir sonraki dönem için adaptif stratejiler geliştirilebilir.

SALYEGDER, gençler ve kadınlara yönelik girişimcilik ve eğitim faaliyetleriyle sosyal kapsayıcılık ilkelerini öncelemiştir. Ancak bu faaliyetlerin sayısı ve ölçeği, kırsaldaki genç ve kadın nüfusun potansiyelini tam olarak harekete geçirecek düzeyde değildir. Kooperatifçilik, sosyal girişimcilik ve dijital pazarlama gibi konularda daha fazla uygulamalı eğitim ve hibe programları desteklenmelidir.

2024 yılı faaliyetleri içinde diğer YEG'lerle yapılan toplantılar önemli bir iş birliği zemini oluşturmuştur. Ancak bu ilişkiler, dönemsel ziyaretlerin ötesine taşınarak ortak proje geliştirme, know-how transferi ve ortak tanıtım kampanyaları gibi daha kurumsal bir boyuta evrilmelidir. Bu amaçla "Karadeniz YEG Ağı" gibi bölgesel konsorsiyumların oluşturulması teşvik edilebilir.

Tanıtım odaklı faaliyetler (LED tabela, fuar katılımı, sosyal medya kampanyaları vb.), ilçenin bilinirliğine katkı sağlamış olsa da bu tür faaliyetlerin turizm yatırımlarına dönüşme oranı değerlendirilmelidir. Tanıtım stratejileri; mutlaka altyapı yatırımları, konaklama olanakları ve yerel hizmet kalitesi ile desteklenmelidir. Aksi takdirde, görünürlük artsa da ekonomik fayda sınırlı kalacaktır.

YEG'in uygulayıcı gücünün artırılması için teknik ekip ve idari yapılar desteklenmelidir. Yönetici, uzman ve muhasebeci gibi pozisyonlar için sürekli eğitim ve danışmanlık sistemleri kurulmalı, yeni projelerle birlikte kurumsal hafıza ve profesyonel yeterlilikler artırılmalıdır. Ayrıca kamu kurumlarıyla iş birliği süreçleri standart prosedürlere bağlanmalıdır.

Sonuç

Avrupa Birliği'nin kırsal kalkınma politikaları çerçevesinde geliştirilen LEADER yaklaşımı, yerel aktörlerin karar alma süreçlerine doğrudan katılımını esas alarak kırsal alanlarda sürdürülebilir kalkınmanın gerçekleştirilmesini hedeflemektedir. Türkiye'nin IPARD Programı kapsamında bu yaklaşımla tanışması, yerel düzeyde kalkınma politikalarının yeniden şekillendirilmesine zemin hazırlamıştır. Yerel Eylem Grupları, bu bağlamda sadece birer uygulama aracı değil, aynı zamanda karar verici ve yönlendirici aktörler olarak öne çıkmaktadır.

Salıpazarı Yerel Eylem Grubu Derneği, kırsal kalkınmanın çok aktörlü, katılımcı ve yerinden yönetim ilkeleriyle uyumlu biçimde uygulanabileceğini somut biçimde ortaya koymaktadır. Dernek tarafından geliştirilen Yerel Kalkınma Stratejisi; kırsal turizmden yöresel ürünlerin markalaşmasına, kadın ve genç girişimciliğinden kooperatifçiliğin güçlendirilmesine kadar geniş bir tematik alana yayılmıştır. Planlama ve uygulama süreçlerinde kamu, özel sektör

ve sivil toplum aktörlerinin eşgüdümlü çalışması, kırsalda sosyal sermaye oluşumuna katkı sağlamış; yerel potansiyelin harekete geçirilmesini mümkün kılmıştır.

Uygulanan faaliyetlerin türleri ve ölçekleri dikkate alındığında, SALYEGDER'in özellikle kırsal kalkınmanın sosyal yönünü öne çıkardığı, kadınların ve gençlerin sürece katılımını önemsendiği ve yerel ekonomik kapasitenin geliştirilmesine yönelik somut adımlar attığı görülmektedir. Ayrıca, tanıtım ve iş birliği faaliyetleriyle yerel kalkınma sürecinin yalnızca yerel düzeyle sınırlı kalmayıp ulusal ve uluslararası ağlarla bağlantılı hale getirildiği de dikkat çekmektedir. Bu çerçevede, Salıpazarı YEG'in deneyimi, Türkiye'de LEADER yaklaşımının uygulanabilirliği açısından önemli bir örnek teşkil etmektedir. Ancak bu sürecin sürdürülebilirliğinin sağlanabilmesi için kurumsal kapasitenin güçlendirilmesi, kamu kurumları arasındaki koordinasyonun artırılması ve yerel halkın proje hazırlama ve uygulama becerilerinin geliştirilmesi gerekmektedir. Sonuç olarak, kırsal kalkınma politikalarının başarıya ulaşabilmesi, sadece maddi kaynakların sağlanmasıyla değil, aynı zamanda kapsayıcı, tabandan tavana ve katılımcı yönetim mekanizmalarının işler kılınmasıyla mümkündür.

Kaynaklar

Altieri, M. A., & Nicholls, C. I. (2017). The Adaptation And Mitigation Potential Of Traditional Agriculture In A Changing Climate. *Climatic Change*, 140(1), 33–45.

Atalık, G., & Yıldırım, B. (2019). Yerel Eylem Grupları Ve Kırsal Kalkınma Üzerine Bir Değerlendirme. *Yerel Yönetimler Dergisi*, 25(2), 45–60.

Avrupa Birliği Bakanlığı. (2015). IPA Nedir? Retrieved from <https://www.ab.gov.tr>

Dax, T., & Oedl-Wieser, T. (2016). Rural Innovation Activities As A Means For Changing Development Perspectives – An Assessment Of More Than Two Decades Of Promoting LEADER Initiatives Across The European Union. *Studies In Agricultural Economics*, 118(1), 30–37.

European Commission. (2006). The LEADER Approach: A Basic Guide. Luxembourg: Office For Official Publications Of The European Communities.

European Commission. (2022). LEADER Approach: A Guide For Local Development. Brussels: European Union Publications.

European Network For Rural Development. (2017). The Importance Of Branding And Geographical Indications For Rural Development.

European Network For Rural Development. (2021). Social Inclusion In Rural Areas: A Focus On LEADER.

FAO. (2014). Building A Common Vision For Sustainable Food And Agriculture: Principles And Approaches. Food And Agriculture Organization Of The United Nations.

Gülçubuk, B. (2016). Kırsal Kalkınmada Yerel Eylem Gruplarının Rolü. K. Demir (Ed.), *Kırsal Kalkınma Ve Yoksullukla Mücadele Politikaları* (ss. 123–145). Ankara Üniversitesi Yayınları, Ankara.

Hazine ve Maliye Bakanlığı. (2020). KDV İstisna Sertifikası Rehberi. Retrieved from <https://www.gib.gov.tr>

İktisadi Kalkınma Vakfı. (2023). IPARD III Programı Yayınlandı. Retrieved from <https://www.ikv.org.tr>

Keleş, R. (2004). *Kentleşme Politikası*. İmge Yayınları, Ankara.

- Külekçi, M. (2010). Kırsal Kalkınma Politikalarında Sürdürülebilirlik Ve Türkiye Örneği. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 67(2), 101–123.
- Organisation For Economic Co-operation And Development (OECD). (2006). The New Rural Paradigm: Policies And Governance. OECD Publishing, Paris.
- Organisation For Economic Co-operation And Development (OECD). (2020). Rural Well-Being: Geography Of Opportunities. OECD Publishing, Paris.
- Orta Karadeniz Kalkınma Ajansı. (2018). Salıpazarı İlçe Raporu. Retrieved from <https://www.oka.gov.tr>
- Orta Karadeniz Kalkınma Ajansı. (2024). Faaliyet Raporları Ve Etkinlik Duyuruları. Retrieved from <https://www.oka.gov.tr>
- Özdemir, E., & Gövdere, B. (2020). Coğrafi İşaretlerin Kırsal Kalkınma Üzerindeki Etkisi: Türkiye Örneği. Uluslararası Tarım ve Yaban Hayatı Bilimleri Dergisi, 6(1), 89-99.
- Öztürk, M. (2020). Kırsal Kalkınmada Katılımcı Yaklaşımlar Ve LEADER Deneyimi. Kalkınma Dergisi, 8(1), 75–92.
- Resmî Gazete. (2024). Retrieved from <https://www.resmigazete.gov.tr>
- Samsun İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü. (2024). Tanıtım ve Medya Faaliyetleri Raporu.
- Salıpazarı YEG. (2024). 2024 Uygulama Takvimi ve Finansal Planlama Raporu.
- Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu. (2020). LEADER Tedbiri Sözleşme İşlemleri Rehberi. Retrieved from <https://www.tkd.gov.tr>
- Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu. (2023). LEADER Yaklaşımı ve YEG'ler. Retrieved from <https://www.tkd.gov.tr>
- Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu. (2024a). IPARD III Programı – 2021–2027 Dönemi. Retrieved from <https://www.tkd.gov.tr>
- Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu. (2024b). 2024 Yılı Uygulama Planı. Retrieved from <https://www.tkd.gov.tr>
- T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı. (2023). IPARD Programı Tanıtımı. Retrieved from <https://www.tarimorman.gov.tr>
- T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı. (2024). Kooperatifçilik Eğitim Notları Ve Uygulama Kılavuzu. Retrieved from <https://www.tarimorman.gov.tr>
- Tarım Reformu Genel Müdürlüğü. (2024). Türkiye Ortak Tarım Politikası Ağı Yerel Eylem Grubu El Kitabı. T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı.
- Türkiye İstatistik Kurumu (2024). Retrieved from <https://www.tuik.gov.tr>